C/2024/6832

29.11.2024.

PREPORUKA VIJEĆA

od 21. listopada 2024.

o ekonomskoj, proračunskoj i strukturnoj politici te politici zapošljavanja Slovačke

(C/2024/6832)

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 121. stavak 2. i članak 148. stavak 4.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2024/1263 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2024. o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru te stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([1]), a posebno njezin članak 3. stavak 3.,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1176/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. studenoga 2011. o sprečavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža ([2]), a posebno njezin članak 6. stavak 1.,

uzimajući u obzir preporuku Europske komisije,

uzimajući u obzir rezolucije Europskog parlamenta,

uzimajući u obzir zaključke Europskog vijeća,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje,

uzimajući u obzir mišljenje Gospodarskog i financijskog odbora,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za socijalnu zaštitu,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za ekonomsku politiku,

budući da:

(1) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća ([3]) kojom je uspostavljen Mehanizam za oporavak i otpornost („Mehanizam”) stupila je na snagu 19. veljače 2021. Mehanizmom se pruža financijska potpora državama članicama za provedbu reformi i ulaganja i generira se fiskalni impuls koji će se financirati sredstvima Unije. U skladu s prioritetima europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika Mehanizmom se doprinosi gospodarskom i socijalnom oporavku i provedbi održivih reformi i ulaganja, posebno reformi i ulaganja u cilju promicanja zelene i digitalne tranzicije i jačanja otpornosti gospodarstava država članica. Njime se pomaže i jačanju javnih financija te poticanju rasta i otvaranja radnih mjesta u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, poboljšanju teritorijalne kohezije unutar Unije i podupiranju kontinuirane provedbe europskog stupa socijalnih prava.

(2) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća ([4]) („Uredba o planu REPowerEU”) donesena je 27. veljače 2023. u cilju postupnog ukidanja ovisnosti Unije o uvozu fosilnih goriva iz Rusije. Time bi se doprinijelo energetskoj sigurnosti i diversifikaciji opskrbe energijom u Uniji, dok bi se istodobno povećali uvođenje energije iz obnovljivih izvora, kapaciteti za skladištenje energije i energetska učinkovitost. Slovačka je u svoj nacionalni plan za oporavak

([1]) SL L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) SL L 306, 23.11.2011., str. 25., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).
([4]) Uredba (EU) 2023/435 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. veljače 2023. o izmjeni Uredbe (EU) 2021/241 u pogledu poglavljâ o planu REPowerEU u planovima za oporavak i otpornost i o izmjeni uredaba (EU) br. 1303/2013, (EU) 2021/1060 i (EU) 2021/1755 te Direktive 2003/87/EZ (SL L 63, 28.2.2023., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

i otpornost dodala novo poglavlje o planu REPowerEU kako bi financirala ključne reforme i ulaganja kojima će se doprinijeti ostvarenju ciljeva plana REPowerEU.

(3) Komisija je 16. ožujka 2023. objavila komunikaciju naslovljenu „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.”, na kojoj će se temeljiti donošenje odluka o politikama i kojom će se stvoriti okvirni uvjeti za povećanje rasta. U toj se komunikaciji definira devet pokretača konkurentnosti koji se međusobno dopunjuju. Među njima se pristup privatnom kapitalu, istraživanja i inovacije, obrazovanje i vještine te funkcionalno jedinstveno tržište ističu kao najvažniji prioriteti politika za reforme i ulaganja kako bi se odgovorilo na postojeće izazove u području produktivnosti i ojačala dugoročna konkurentnost Unije i njezinih država članica. Komisija je 14. veljače 2024. objavila komunikaciju naslovljenu „Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2024.”. U toj se komunikaciji detaljno opisuju konkurentske prednosti i izazovi jedinstvenog europskog tržišta i prate godišnja kretanja u skladu s utvrđenih devet pokretača konkurentnosti.

(4) Komisija je 21. studenoga 2023. donijela Godišnji pregled održivog rasta za 2024., čime je označen početak europskog semestra 2024. za koordinaciju ekonomskih politika. Europsko vijeće potvrdilo je 22. ožujka 2024. prioritete Godišnjeg pregleda održivog rasta za 2024., koji se temelje na četirima dimenzijama konkurentne održivosti. Komisija je 21. studenoga 2023. na temelju Uredbe (EU) br. 1176/2011 donijela i Izvješće o mehanizmu upozoravanja za 2024., u kojem je Slovačka utvrđena kao jedna od država članica koja je možda pogođena neravnotežama ili za koju postoji rizik da bude pogođena neravnotežama i za koju je potrebno provesti detaljno preispitivanje. Komisija je 16. siječnja 2024. donijela mišljenje o nacrtu proračunskog plana Slovačke za 2024. Komisija je donijela i Preporuku za preporuku Vijeća o ekonomskoj politici europodručja te Prijedlog zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2024., u kojem se analizira provedba smjernica za zapošljavanje i načelâ europskog stupa socijalnih prava. Vijeće je 12. travnja 2024. donijelo Preporuku o ekonomskoj politici europodručja ([5]) („Preporuka o europodručju za 2024.”), a 11. ožujka 2024. Zajedničko izvješće o zapošljavanju.

(5) Novi okvir gospodarskog upravljanja Unije stupio je na snagu 30. travnja 2024. Taj okvir obuhvaća novu Uredbu (EU) 2024/1263 o djelotvornoj koordinaciji ekonomskih politika i multilateralnom proračunskom nadzoru, izmijenjenu Uredbu Vijeća (EZ) br. 1467/97 ([6]) o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita i izmijenjenu Direktivu 2011/85/EU ([7]) o zahtjevima za proračunske okvire država članica. Ciljevi su novog okvira gospodarskog upravljanja promicati dobre i održive javne financije, održiv i uključiv rast i otpornost, što će se postići reformama i ulaganjima, te spriječiti prekomjerne državne deficite. Novi okvir gospodarskog upravljanja također potiče odgovornost na nacionalnoj razini i više je usmjeren na srednjoročno razdoblje i djelotvorniju i koherentniju provedbu. Svaka država članica Vijeću i Komisiji mora dostaviti nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan. Nacionalni srednjoročni fiskalno-strukturni plan sadržava fiskalne i investicijske obveze te obveze pojedine države članice u pogledu reformi i obuhvaća četverogodišnje ili petogodišnje razdoblje planiranja, ovisno o redovnom trajanju nacionalnog zakonodavnog razdoblja. Kretanje neto rashoda ([8]) u nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima mora biti u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EU) 2024/1263, uključujući zahtjeve da se dug opće države uvjerljivo smanjuje ili da se nastavi uvjerljivo smanjivati do kraja razdoblja prilagodbe odnosno da se zadrži na razboritim razinama ispod 60 % bruto domaćeg proizvoda (BDP), a da se deficit opće države smanji i/ili zadrži ispod referentne vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom u srednjoročnom razdoblju. Ako se država članica obveže da će provesti relevantan skup reformi i ulaganja u skladu s kriterijima iz Uredbe (EU) 2024/1263, razdoblje prilagodbe može se produljiti do najviše tri godine. Komisija je radi potpore izradi tih nacionalnih srednjoročnih fiskalno-strukturnih planova 21. lipnja 2024. objavila smjernice o informacijama koje države članice trebaju dostaviti u svojim nacionalnim srednjoročnim fiskalno-strukturnim planovima i godišnjim izvješćima o napretku. U skladu s člancima 5. i 36. Uredbe (EU) 2024/1263 Komisija je državama članicama dostavila referentne smjerove kretanja i tehničke informacije, ovisno o slučaju. Države članice moraju do 20. rujna 2024. dostaviti svoje nacionalne srednjoročne fiskalno-strukturne planove, osim ako država

([5]) Preporuka Vijeća od 12. travnja 2024. o ekonomskoj politici europodručja (SL C, C/2024/2807, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2807/oj).

([6]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1467/97 od 7. srpnja 1997. o ubrzanju i pojašnjenju provedbe postupka u slučaju prekomjernog deficita (SL L 209, 2.8.1997., str. 6., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1467/oj).

([7]) Direktiva Vijeća 2011/85/EU od 8. studenoga 2011. o zahtjevima za proračunske okvire država članica (SL L 306, 23.11.2011., str. 41., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/85/oj).

([8]) Neto rashodi kako su definirani u članku 2. točki 2. Uredbe (EU) 2024/1263: „neto rashodi” znači državni rashodi bez i. rashoda za kamate, ii. diskrecijskih mjera na strani prihoda, iii. rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, iv. nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, v. cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost i vi. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

članica i Komisija postignu dogovor o produljenju tog roka za razumno razdoblje. U skladu sa svojim nacionalnim pravnim okvirima države članice mogu o nacrtima svojih srednjoročnih planova raspraviti sa svojim nacionalnim parlamentima, mogu od neovisnih fiskalnih institucija zatražiti da izdaju mišljenje i mogu provesti savjetovanje sa socijalnim partnerima i drugim nacionalnim dionicima.

(6) Europski semestar za koordinaciju ekonomskih politika nastavlja se u 2024. razvijati u skladu s provedbom Mehanizma. Potpuna provedba planova za oporavak i otpornost i dalje je ključna za ostvarenje prioriteta politika u okviru europskog semestra jer ti planovi doprinose djelotvornom odgovoru na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju izdanima posljednjih godina. Preporuke za pojedinu zemlju iz 2019., 2020., 2022. i 2023. i dalje su jednako relevantne za planove za oporavak i otpornost koji su revidirani, ažurirani ili izmijenjeni u skladu s člancima 14., 18. i 21. Uredbe (EU) 2021/241.

(7) Slovačka je 29. travnja 2021. Komisiji dostavila svoj nacionalni plan za oporavak i otpornost, u skladu s člankom 18. stavkom 1. Uredbe (EU) 2021/241. Na temelju članka 19. Uredbe (EU) 2021/241 Komisija je ocijenila relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i koherentnost plana za oporavak i otpornost, u skladu sa smjernicama za ocjenjivanje iz Priloga V. toj uredbi. Vijeće je 13. srpnja 2021. donijelo Provedbenu odluku o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Slovačke ([9]), koja je izmijenjena 14. srpnja 2023. na temelju članka 18. stavka 2. Uredbe (EU) 2021/241 radi ažuriranja maksimalnog financijskog doprinosa za bespovratnu financijsku potporu i uključivanja poglavlja o planu REPowerEU ([10]). Isplata obroka ovisi o donošenju odluke Komisije, u skladu s člankom 24. stavkom 5. Uredbe (EU) 2021/241, u kojoj se navodi da je Slovačka u zadovoljavajućoj mjeri ostvarila relevantne ključne etape i ciljne vrijednosti utvrđene u Provedbenoj odluci Vijeća. Ostvarenje u zadovoljavajućoj mjeri podrazumijeva da postizanje prethodnih ključnih etapa i ciljnih vrijednosti nije poništeno.

(8) Slovačka je 24. travnja 2024. dostavila svoj Nacionalni program reformi za 2024. i svoj Program stabilnosti za 2024., u skladu s člankom 4. stavkom 1. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1466/97 ([11]). U skladu s člankom 27. Uredbe (EU) 2021/241, u Nacionalnom programu reformi za 2024. uzima se u obzir i polugodišnje izvješće Slovačke o napretku ostvarenom u provedbi plana za oporavak i otpornost.

(9) Komisija je 19. lipnja 2024. objavila Izvješće za Slovačku za 2024. U njemu je ocijenjen napredak Slovačke u smislu relevantnih preporuka za pojedinu zemlju koje je Vijeće donijelo u razdoblju od 2019. do 2023. i analizirana je provedba plana za oporavak i otpornost Slovačke. Na temelju te analize u tom izvješću utvrđeni su nedostaci u odnosu na izazove koji nisu obuhvaćeni ili su samo djelomično obuhvaćeni planom za oporavak i otpornost, kao i novi i predstojeći izazovi. Ocijenjen je i napredak Slovačke u provedbi europskog stupa socijalnih prava i ostvarenju glavnih ciljeva Unije u pogledu zapošljavanja, stjecanja vještina i smanjenja siromaštva, kao i napredak u ostvarenju ciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda.

(10) Komisija je provela detaljno preispitivanje za Slovačku na temelju članka 5. Uredbe (EU) br. 1176/2011. Glavni zaključci službi Komisije o ocjeni makroekonomskih slabosti za Slovačku za potrebe te uredbe objavljeni su u ožujku 2024. Komisija je 19. lipnja 2024. zaključila da u Slovačkoj postoje makroekonomske neravnoteže. Unatoč određenim poboljšanjima u posljednje vrijeme, u Slovačkoj su i dalje prisutne slabosti koje se odnose na troškovnu konkurentnost, vanjsku bilancu, tržište stambenih nekretnina i dug kućanstava, a još nisu donesene mjere politike za odgovaranje na njih. Za Slovačku je 2023. provedeno detaljno preispitivanje te je ocjenjeno da njezine slabosti nisu makroekonomske neravnoteže jer se očekivalo da će se smanjiti u srednjoročnom razdoblju. Te se slabosti smanjuju, ali sporije nego što se očekivalo prije godinu dana. Štoviše, čini se da su poboljšanja ciklička i da su se strukturne slabosti ukorijenile, dok su mjere politike nedostatne. Veliki deficit tekućeg računa prošle se godine poboljšao, ali se očekuje da će ostati izrazito negativan i tako doprinijeti postojanosti izrazito negativnog neto stanja međunarodnih ulaganja. Temeljna inflacija pokazala se neočekivano tvrdokornom te je ostala viša od prosjeka europodručja, dok jedinični troškovi rada nastavljaju rasti brže nego u većini trgovinskih partnera. Ne očekuje se da će se ti cjenovni i troškovni pritisci znatno smanjiti ove i sljedeće godine, a to bi moglo usporiti poboljšanje konkurentnosti i trgovinske bilance. Zaduživanje kućanstava godinama je bilo u znatnom porastu, a 2023. se usporilo u kontekstu naglog pada hipotekarnih kredita. Iako su cijene stambenih nekretnina pale, i dalje su u određenoj mjeri precijenjene

([9]) ST 10156/21; ST 10156/21 ADD 1.

([10]) Provedbena odluka Vijeća od 14. srpnja 2023. o izmjeni Provedbene odluke od 13. srpnja 2021. o odobrenju ocjene plana za oporavak i otpornost Slovačke (ST 11205/23 INIT; ST 11205/23 ADD 1).

([11]) Uredba Vijeća (EZ) br. 1466/97 od 7. srpnja 1997. o jačanju nadzora stanja proračuna i nadzora i koordinacije ekonomskih politika (SL L 209, 2.8.1997., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1997/1466/oj).

i očekuje se da će ponovno početi rasti jer je ponuda stambenih nekretnina i dalje ograničena. Potražnja za stambenim nekretninama podupire se intervencijama politike kao što su nedavno donesene olakšice za hipotekarne kredite, koje ometaju transmisiju monetarne politike i skupe su za državnu blagajnu. Fiskalna prilagodba odgođena je, a predviđa se da će se visoki državni deficit ove godine pogoršati i da će udio državnog duga u BDP-u 2024. i 2025. blago porasti unatoč poticajnom rastu BDP-a, što stvara pritisak na rast domaće potražnje. Općenito, mjere politike nisu bile dostatne da se odgovori na utvrđene slabosti, što je doprinijelo njihovu ukorjenjivanju. Fiskalna prilagodba doprinijela bi smanjenju temeljne inflacije i jačanju vanjske pozicije te ograničavanju rasta državnog duga, a pokretanje postupka u slučaju prekomjernog deficita trebalo bi podržati tu prilagodbu. Osim toga, potrebno je poduzeti mjere kako bi se poboljšala cjenovna i necjenovna konkurentnost i smanjili rizici povezani s tržištem stambenih nekretnina i akumuliranjem duga kućanstava, među ostalim razvojem funkcionalnog tržišta najma nekretnina.

(11) Prema podacima koje je potvrdio Eurostat, deficit opće države u Slovačkoj povećao se s 1,7 % BDP-a u 2022. na 4,9 % BDP-a u 2023., dok je dug opće države pao s 57,7 % BDP-a krajem 2022. na 56,0 % BDP-a krajem 2023. Kako je najavila u komunikaciji od 8. ožujka 2023. naslovljenoj „Smjernice za fiskalnu politiku za 2024.”, Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. u proljeće 2024. poduzima prvi korak za pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu, u skladu s postojećim pravnim odredbama. Komisija je 19. lipnja 2024. objavila izvješće na temelju članka 126. stavka 3. Ugovora. U tom je izvješću ocijenjeno proračunsko stanje Slovačke jer je njezin deficit opće države 2023. premašio referentnu vrijednost od 3 % BDP-a utvrđenu Ugovorom. Uzimajući u obzir tu ocjenu i nakon razmatranja mišljenja Gospodarskog i financijskog odbora danog na temelju članka 126. stavka 4. Ugovora, u izvješću se zaključuje da Komisija u srpnju 2024. namjerava predložiti pokretanje postupka u slučaju prekomjernog deficita za Slovačku tako što će Vijeću predložiti da donese odluku na temelju članka 126. stavka 6. Ugovora o postojanju prekomjernog deficita u Slovačkoj.

(12) Vijeće je 12. srpnja 2022. ([12]) preporučilo da Slovačka u 2023. osigura razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem rasta primarnih tekućih rashoda koje financira država ispod srednjoročnog potencijalnog rasta proizvodnje ([13]), uzimajući u obzir stalnu privremenu i ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanje cijena energije te osobama koje bježe iz Ukrajine. Slovačkoj je istodobno preporučeno da se pripremi za prilagodbu postojeće potrošnje u skladu s razvojem situacije. Slovačkoj je preporučeno i da poveća javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju te energetsku sigurnost uzimajući u obzir inicijativu REPowerEU, među ostalim iskorištavanjem sredstava iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Prema Komisijinim procjenama smjer fiskalne politike ([14]) bio je u 2023. ekspanzivan, za 6,1 % BDP-a, u kontekstu visoke inflacije. Rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) imao je u 2023. ekspanzivan učinak od 3,8 % BDP-a na smjer fiskalne politike. To uključuje smanjenje troška ciljanih hitnih mjera potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije za 0,2 % BDP-a te smanjenje troška pružanja privremene zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine za 0,1 % BDP-a. Stoga ekspanzivni učinak primarnih tekućih rashoda koje financira država koji premašuje srednjoročni potencijalni rast proizvodnje nije bio rezultat ciljane hitne potpore kućanstvima i poduzećima koja su najosjetljivija na povećanja cijena energije i osobama koje bježe iz Ukrajine. Na ekspanzivni rast primarnih tekućih rashoda koje financira država (bez diskrecijskih mjera na strani prihoda) utjecale su hitne energetske mjere koje nisu bile ciljane, stalno povećanje plaća u javnom sektoru i socijalnih naknada, veća potrošnja za zdravstvo i smanjenje stopa poreza na dodanu vrijednost na određene proizvode. Ukupno gledajući, rast primarnih tekućih rashoda koje financira država u 2023. nije bio u skladu s Preporukom Vijeća od 12. srpnja 2022. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije u 2023. iznosili su 3,2 % BDP-a. Ulaganja koja financira država iznosila su 3,2 % BDP-a u 2023., što je godišnje povećanje od 0,8 postotnih bodova u odnosu na 2022. Slovačka je financirala dodatna ulaganja sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije. Financirala je javna ulaganja u zelenu i digitalnu tranziciju i energetsku

([12]) Preporuka Vijeća od 12. srpnja 2022. o Nacionalnom programu reformi Slovačke za 2022. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Slovačke za 2022. (SL C 334, 1.9.2022., str. 205.).

([13]) Na temelju Komisijine proljetne prognoze 2024. procjenjuje se da će srednjoročni potencijalni rast proizvodnje Slovačke u 2023. iznositi 12,4 % u nominalnom smislu, na temelju prosječne desetogodišnje stope potencijalnog realnog rasta i deflatora BDP-a za 2023.

([14]) Smjer fiskalne politike definira se kao godišnja promjena odnosnog stanja proračuna opće države. Cilj mu je procijeniti ekonomski impuls koji proizlazi iz fiskalnih politika, onih koje financira država i onih koje se financiraju iz proračuna Unije. Smjer fiskalne politike mjeri se kao razlika između i. srednjoročnog potencijalnog rasta i ii. promjene primarnih rashoda bez diskrecijskih mjera na strani prihoda (i isključujući privremene hitne mjere uvedene zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19) te uključujući rashode koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije. Negativan predznak pokazatelja označava ekspanzivnu fiskalnu politiku, dok pozitivan predznak pokazatelja označava kontrakcijsku fiskalnu politiku.

sigurnost, kao što su ulaganja u energetsku infrastrukturu, promet s nultom stopom emisija i energetsku učinkovitost zgrada. Ta javna ulaganja djelomično se financiraju sredstvima iz Mehanizma i drugih fondova Unije.

(13) U Programu stabilnosti za 2024. u makroekonomskom scenariju na kojem se temelje proračunske projekcije predviđa se rast realnog BDP-a od 2,0 % u 2024. i od 3,1 % u 2025. te da će inflacija mjerena harmoniziranim indeksom potrošačkih cijena (HIPC) iznositi 3,2 % u 2024. i 4,4 % u 2025. Očekuje se da će se deficit opće države povećati na 5,9 % BDP-a u 2024. i smanjiti na 5,4 % BDP-a u 2025. te da će se udio duga opće države u BDP-u povećati na 58,6 % do kraja 2024. i na 59,8 % do kraja 2025. Nakon 2025. predviđa se da će se deficit opće države postupno smanjiti na 5,2 % BDP-a u 2026. i povećati na 5,5 % u 2027. Stoga se ne planira da će se saldo opće države tijekom trajanja Programa vratiti na razine ispod referentne vrijednosti deficita od 3 % BDP-a utvrđene Ugovorom. Osim toga, nakon 2025. predviđa se povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 63,6 % u 2026. i na 67,8 % u 2027.

(14) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se realni BDP povećati za 2,2 % u 2024. i za 2,9 % u 2025. te da će inflacija mjerena HIPC-om iznositi 3,1 % u 2024. i 3,6 % u 2025.

(15) U Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 5,9 % BDP-a u 2024. i povećanje udjela duga opće države u BDP-u na 58,5 % do kraja 2024. Povećanje deficita u 2024. uglavnom je posljedica nastavka postojećih mjera potpore povezanih s cijenama energije i novih mjera koje povećavaju rashode, kao što su trajno povećanje 13. mirovine, povećanje rashoda za zdravstvo, osnivanje novog Ministarstva turizma i sporta, izmjena Zakona o obrazovanju kojom se uvodi zakonsko pravo na upis u vrtić za djecu stariju od tri godine i veća prava za djecu s posebnim obrazovnim potrebama te uvođenje ugovora koji se temelje na rezultatima na javna sveučilišta. Prema Komisijinim procjenama predviđa se da će u 2024. smjer fiskalne politike biti kontrakcijski, za 1,4 % BDP-a.

(16) Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. očekuje se da će se u 2024. bespovratnom potporom („bespovratna sredstva”) iz Mehanizma financirati rashodi u iznosu od 1,2 % BDP-a, u odnosu na 0,5 % BDP-a u 2023. Rashodi financirani bespovratnim sredstvima iz Mehanizma omogućit će visokokvalitetna ulaganja i reforme za povećanje produktivnosti bez izravnog učinka na saldo ili dug opće države Slovačke.

(17) Vijeće je 14. srpnja 2023. preporučilo ([15]) da Slovačka osigura razboritu fiskalnu politiku, posebno ograničavanjem nominalnog povećanja neto primarnih rashoda koje financira država ([16]) u 2024. na najviše 5,7 %. Države članice bile su pozvane da pri izvršenju svojih proračuna za 2023. i izradi nacrta proračunskih planova za 2024. vode računa o tome da će Komisija na temelju podataka o realizaciji za 2023. Vijeću predložiti pokretanje postupaka u slučaju prekomjernog deficita koji se temelje na deficitu. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će u Slovačkoj u 2024. doći do povećanja neto primarnih rashoda koje financira država za 6,2 %, što je više od preporučene maksimalne stope rasta. Ta prekomjerna potrošnja u odnosu na preporučenu maksimalnu stopu rasta neto primarnih rashoda koje financira država na razini je 0,2 % BDP-a u 2024. Postoji rizik da to neće biti u potpunosti u skladu s preporukom Vijeća.

(18) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Slovačka poduzme djelovanja kojima je cilj u 2023. i 2024. što prije postupno ukinuti hitne mjere energetske potpore koje su na snazi i ostvarene uštede iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Vijeće je dodatno preporučilo da Slovačka, budu li zbog novih povećanja cijena energije potrebne nove mjere potpore ili njihov nastavak, osigura da takve mjere potpore budu usmjerene na ranjiva kućanstva i poduzeća, fiskalno pristupačne te da očuvaju poticaje za smanjenje potrošnje energije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. neto proračunski trošak ([17]) hitnih mjera energetske potpore u 2023. procijenjen je na 2,1 % BDP-a, a predviđa se da će u 2024. iznositi 0,4 % te 0,0 % u 2025. Posebno, pretpostavlja se da će ograničenje cijena plina za kućanstva u 2024. ostati na snazi. Ako se u skladu s preporukom Vijeća ostvarene uštede iskoriste za smanjenje državnog

([15]) Preporuka Vijeća od 14. srpnja 2023. o Nacionalnom programu reformi Slovačke za 2023. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Slovačke za 2023. (SL C 312, 1.9.2023., str. 233.).

([16]) Neto primarni rashodi definiraju se kao rashodi koje financira država bez i. diskrecijskih mjera na strani prihoda, ii. rashoda za kamate, iii. rashoda za cikličnu nezaposlenost te iv. jednokratnih i drugih privremenih mjera.

([17]) Ta vrijednost predstavlja razinu godišnjeg proračunskog troška tih mjera, uključujući prihode i rashode te, ovisno o slučaju, isključujući prihode od poreza na neočekivanu dobit dobavljača energije.

deficita, te bi projekcije implicirale fiskalnu prilagodbu od 1,7 % BDP-a u 2024., dok će u toj godini neto primarni rashodi koje financira država ([18]) imati kontrakcijski učinak od 0,2 % BDP-a na smjer fiskalne politike. Ne predviđa se da će hitne mjere energetske potpore biti što prije postupno ukinute u 2023. i 2024. Postoji rizik da to neće biti u skladu s preporukom Vijeća. Osim toga, ne predviđa se da će se ostvarene uštede u cijelosti iskoristiti za smanjenje državnog deficita. Postoji rizik da ni to neće biti u skladu s preporukom Vijeća. Proračunski trošak hitnih mjera energetske potpore usmjerenih na zaštitu ranjivih kućanstava i poduzeća procjenjuje se na 0,0 % BDP-a u 2024. (0,0 % u 2023.).

(19) Osim toga, Vijeće je preporučilo da Slovačka očuva javna ulaganja koja financira država i osigura učinkovitu apsorpciju bespovratnih sredstava iz Mehanizma i sredstava iz drugih fondova Unije, osobito radi promicanja zelene i digitalne tranzicije. Prema Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se da će se javna ulaganja koja financira država smanjiti s 3,2 % BDP-a u 2023. na 3,0 % BDP-a u 2024. Na to smanjenje utječe završetak programskog razdoblja 2014. – 2020. za strukturne fondove Unije, za koje su sredstva bila na raspolaganju do 2023. Osim toga, povezano je i s odgodom isporuke vojne opreme do 2025. Uzimajući u obzir te dodatne čimbenike, procijenjeno je da su javna ulaganja u 2024. u skladu s onime što je preporučilo Vijeće. Osim toga, očekuje se da će se javni rashodi koji se financiraju prihodima iz sredstava fondova Unije, uključujući bespovratna sredstva iz Mehanizma, smanjiti s 3,2 % BDP-a u 2023. na 2,0 % BDP-a u 2024. Na to smanjenje utječe završetak programskog razdoblja 2014. – 2020. za strukturne fondove Unije, za koje su sredstva bila na raspolaganju do 2023.

(20) Na temelju mjera politike poznatih na datum zaključenja prognoze i uz pretpostavku nepromijenjenih politika, u Komisijinoj proljetnoj prognozi 2024. predviđa se državni deficit od 5,4 % BDP-a u 2025. Smanjenje deficita u 2025. uglavnom je posljedica povećanih prihoda zbog višeg nominalnog BDP-a u kontekstu više inflacije. Predviđa se da će se udio duga opće države u BDP-u do kraja 2025. povećati na 59,9 %. Razborita fiskalna politika trebala bi doprinijeti smanjenju temeljne inflacije – koja je znatno iznad prosjeka europodručja i koja bi, ako se nastavi, mogla dovesti do gubitaka konkurentnosti – te jačanju vanjskog položaja.

(21) Porezni sustav Slovačke mogao bi imati kombinaciju poreza koja više potiče rast kako bi se unaprijedilo sudjelovanje na tržištu rada i pritom promicala zaštita okoliša, fiskalna održivost i pravednost. Udio poreza na dohodak od rada u ukupnim porezima trenutačno je peti po visini u Uniji i iznosi 52,4 %. Slovačka ima relativno visoko porezno opterećenje rada za osobe s nižim dohotkom, što destimulira sudjelovanje na tržištu rada, u kontekstu u kojem je oporezivanje dohotka od rada manje progresivno od prosjeka Unije. Na javne prihode i radne uvjete negativno utječu velike razlike u porezima, socijalnim doprinosima i obveznim neporeznim davanjima između zaposlenika i samozaposlenih osoba, zbog čega Slovačka ima najveći udio samozaposlenih osoba sa značajkama ovisne samozaposlenosti u Uniji. Prihodi od periodičnog poreza na nekretnine u Slovačkoj iznose samo 0,4 % BDP-a, čime zaostaju za prosjekom Unije od 1 %. Ta razlika proizlazi iz slovačkog sustava oporezivanja po površini, u kojem se porezi računaju na temelju veličine nekretnine, a ne na temelju tržišne vrijednosti, što je dovelo do stagnacije poreznih prihoda unatoč rastu cijena cijene stambenih nekretnina posljednjih godina. Kad je riječ o porezima za zaštitu okoliša, Slovačka je 2022. ostvarila iznimno dobre rezultate i premašila prosjek Unije, i u odnosu na BDP i kao udio u ukupnom oporezivanju. Međutim, to je uglavnom posljedica pozamašnih prihoda od poreza na energiju koji proizlaze iz znatne porezne osnovice. S druge strane, prihodi ostvareni od oporezivanja prometa, onečišćenja i resursa bili su ispod prosjeka Unije, što znači da bi se primjena načela „onečišćivač plaća" mogla ojačati. Unatoč primjetnim poboljšanjima proteklih godina, porezni jaz u prihodu od PDV-a i dalje je iznad prosjeka Unije. Međutim, Slovačka ga je uspjela znatno smanjiti u razdoblju od 2010. do 2021. zahvaljujući obveznom izvješćivanju o svim domaćim transakcijama i transakcijama unutar Unije uvedenom 2014., u kombinaciji sa širom primjenom mehanizma prijenosa porezne obveze. Mjerama za pojednostavnjenje sustava plaćanja poreza, socijalnih doprinosa i obveznih neporeznih davanja, u kombinaciji s mjerama za smanjenje administrativnih troškova i troškova izvršavanja poreznih obveza, mogu se povećati javni prihodi i poduprijeti fiskalna održivost. Slovačka je posljednjih godina donijela nekoliko neciljanih mjera koje bi mogle imati negativne učinke, među ostalim, na cijene nekretnina i cjenovnu konkurentnost, što bi moglo dovesti i do nepravedne raspodjele resursa. Osim toga, zbog manjkave provedbe postojećih revizija potrošnje u proračunskom postupku utvrđene mogućnosti ušteda koje bi se mogle ostvariti u javnim financijama ne uspijevaju se ostvariti. Dodatna poboljšanja u digitalizaciji porezne uprave,

([18]) Taj se učinak mjeri kao promjena primarnih rashoda opće države, bez i. dodatnog proračunskog učinka diskrecijskih mjera na strani prihoda, ii. jednokratnih rashoda, iii. rashoda za cikličnu nezaposlenost i iv. rashoda koji se financiraju bespovratnom potporom (bespovratnim sredstvima) iz Mehanizma i sredstvima iz drugih fondova Unije, u odnosu na srednjoročnu (desetogodišnju) prosječnu stopu potencijalnog rasta nominalnog BDP-a, izraženo kao udio u nominalnom BDP-u.

posebno kad je riječ o elektroničkom izdavanju računa i unaprijed ispunjenim poreznim prijavama, mogla bi pomoći u daljnjem smanjenju gubitaka u poreznom sustavu, olakšati izvršavanje poreznih obveza i smanjiti povezane troškove.

(22) U skladu s člankom 19. stavkom 3. točkom (b) Uredbe (EU) 2021/241 i kriterijem 2.2. iz Priloga V. toj uredbi plan za oporavak i otpornost sadržava opsežan skup reformi i ulaganja koji se međusobno nadopunjuju i koje treba provesti do 2026. Očekuje se da će te reforme i ulaganja pomoći da se djelotvorno odgovori na sve ili na znatan dio izazova utvrđenih u relevantnim preporukama za pojedinu zemlju. U tom kratkom roku brz nastavak djelotvorne provedbe plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, ključan je za poticanje dugoročne konkurentnosti Slovačke zelenom i digitalnom tranzicijom, uz istodobno osiguravanje socijalne pravednosti. Kako bi se obveze iz plana za oporavak i otpornost ispunile do kolovoza 2026., ključno je da Slovačka nastavi provoditi reforme i da ubrza ulaganja tako što će odgovoriti na relevantne izazove i istodobno osigurati učinkovito upravljanje i snažan administrativni kapacitet. Slovačka se suočava s raznim preprekama koje otežavaju uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost, a za nekoliko velikih projekata ulaganja postoji rizik da se neće provesti. Provedba ulaganja se usporava, posebno u području zdravstva, obnove zgrada, dekarbonizacije industrije, zaštite prirode i upravljanja vodama. Neke reforme ne napreduju prema planu, primjerice u području planiranja krajobraza, što bi moglo stvoriti nove prepreke. Slovačku javnu upravu karakterizira strukturno uvjetovana niska učinkovitost i nedostatak administrativnih kapaciteta na raznim razinama uprave potrebnih za provedbu složenih reformi i ulaganja. Trebalo bi raditi i na uklanjanju drugih prepreka, primjerice onih povezanih s javnom nabavom i dugotrajnim postupcima izdavanja dozvola, koje uzrokuju znatna kašnjenja. Sustavno uključivanje lokalnih i regionalnih tijela, socijalnih partnera, civilnog društva i drugih relevantnih dionika i dalje je ključno kako bi se osigurala opća odgovornost za uspješnu provedbu plana za oporavak i otpornost.

(23) U okviru preispitivanja programâ fondova kohezijske politike sredinom programskog razdoblja, u skladu s člankom 18. Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća ([19]), Slovačka mora do ožujka 2025. preispitati svoj program koji prima potporu iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR), Europskog socijalnog fonda plus (ESF+), Kohezijskog fonda i Fonda za pravednu tranziciju (FPT), uzimajući u obzir, među ostalim, izazove utvrđene u preporukama za pojedinu zemlju iz 2024., kao i svoj nacionalni energetski i klimatski plan. To preispitivanje osnova je za konačnu dodjelu financijskih sredstava Unije uključenih u svaki od tih programa. Slovačka je ostvarila napredak u provedbi programâ kohezijske politike i europskog stupa socijalnih prava, no i dalje su prisutne znatne regionalne razlike u gospodarskom i socijalnom razvoju između regije glavnog grada i ostalih regija. Ključno je ubrzati provedbu programâ kohezijske politike i nastaviti s ostvarivanjem prioriteta dogovorenih u tim programima, koji su i dalje relevantni. Posebno je važno ojačati administrativne kapacitete lokalnih, regionalnih i nacionalnih tijela te unaprijediti partnerski odnos i odgovornost, među ostalim većim uključivanjem dionika civilnog društva. Da bi se povećala socijalna i gospodarska uključenost marginaliziranih romskih zajednica, bit će potrebno uložiti dodatne napore za poboljšanje njihovih životnih uvjeta, osiguravanje pristupa visokokvalitetnom obrazovanju i osposobljavanju bez segregacije te poduprijeti njihovu integraciju na tržište rada. Istodobno je potrebno dovršiti planirana ulaganja u infrastrukturu za pitku vodu i otpadne vode. Isto tako, planirana ulaganja u kružno gospodarstvo, gospodarenje otpadom i veću energetsku učinkovitost javnih i stambenih zgrada ključna su za zelenu tranziciju. Jednako je važno postići daljnji napredak u razvoju obnovljivih izvora energije i dekarbonizaciji gospodarstva. Potrebno je ojačati aktivne politike tržišta rada radi suzbijanja dugotrajne nezaposlenosti. Za to su ključni učinkoviti programi prekvalifikacije i obrazovanja odraslih. Naposljetku, za unapređenje rodne ravnopravnosti na tržištu rada i u društvu važno je osigurati kvalitetan i cjenovno pristupačan rani i predškolski odgoj i obrazovanje za djecu mlađu od tri godine.

(24) U kontekstu preispitivanja programâ kohezijske politike sredinom programskog razdoblja trebalo bi dodatno razmotriti mogućnosti poticanja ulaganja u održivo iskorištavanje prirodnih resursa, posebno s obzirom na zaostatke u tim ulaganjima iz prethodnog programskog razdoblja. Slovačka bi usto mogla iskoristiti Platformu za strateške tehnologije za Europu, uspostavljenu Uredbom (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća ([20]), za

([19]) Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj).

([20]) Uredba (EU) 2024/795 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. veljače 2024. o uspostavi Platforme za strateške tehnologije za Europu (STEP) i o izmjeni Direktive 2003/87/EZ i uredaba (EU) 2021/1058, (EU) 2021/1056, (EU) 2021/1057, (EU) br. 1303/2013, (EU) br. 223/2014, (EU) 2021/1060, (EU) 2021/523, (EU) 2021/695, (EU) 2021/697 i (EU) 2021/241 (SL L, 2024/795, 29.2.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/795/oj).

područja digitalnih tehnologija i inovacija u području duboke tehnologije, čistih i resursno učinkovitih tehnologija te biotehnologije kako bi se poduprla preobrazba industrije.

(25) Uz gospodarske i socijalne izazove na koje se odgovara planom za oporavak i otpornost i sredstvima iz drugih fondova Unije, Slovačka se suočava s nekoliko dodatnih izazova koji se odnose na pravosudni okvir i okvir za suzbijanje korupcije, nedostatak transparentnosti i tržišnog natjecanja u postupcima javne nabave, tržište rada, nedostatak osnovnih vještina, nesudjelovanje i niske stope upisa u rani i predškolski odgoj i obrazovanje te prilagodbu klimatskim promjenama, očuvanje prirodnih resursa i okvir za kružno gospodarstvo.

(26) Nedavne zakonodavne promjene, posebno izmjene Kaznenog zakona i ukidanje Ureda posebnog tužitelja, izazivaju ozbiljnu zabrinutost u pogledu neovisnosti i integriteta pravosudnog sustava i sustava kaznenog progona u Slovačkoj. Bez odgovarajućih zaštitnih mjera postoji rizik da bi to moglo dovesti do slabljenja kapaciteta kaznenopravnog sustava i učinkovitosti borbe protiv korupcije, što uključuje odvraćanje, istragu i kazneni progon slučajeva korupcije i prijevara na visokoj razini. Na situaciju bi mogla dodatno utjecati predviđena reorganizacija policije specijalizirane za borbu protiv korupcije (NAKA). Nadalje, zabrinutost izaziva i nedavno razrješenje nekoliko članova Sudbenog vijeća prije isteka njihova mandata i nedostatak zaštitnih mjera kojima bi se osigurala neovisnost Sudbenog vijeća. Ti događaji mogli bi ugroziti poslovno i regulatorno okruženje u Slovačkoj, a time i njezinu konkurentnost.

(27) Fragmentirani sustav upravljanja u Slovačkoj i slaba koordinacija među različitim razinama javne uprave narušavaju poslovno okruženje, a posebno sposobnost Slovačke da učinkovito provodi politike i projekte ulaganja. Osim toga, kvaliteta javnih usluga i financijska neovisnost lokalnih i regionalnih vlasti općenito su slabe. To, u kombinaciji s kontinuiranom primjenom ubrzanih zakonodavnih postupaka, uzrokuje slabu predvidljivost regulatornog okvira. Isto tako, unatoč naporima za pojednostavnjenje postupaka javne nabave koji se poduzimaju u okviru plana za oporavak i otpornost, u Slovačkoj su i dalje prisutni izazovi povezani s nedostatkom transparentnosti i tržišnog natjecanja u javnoj nabavi. Tome svjedoči i činjenica da je 2023. čak 33 % ugovora o javnoj nabavi dodijeljeno jedinom ponuditelju. Zbog tih se izazova javna nabava nedovoljno koristi za strateško promicanje važnih ciljeva politike, što koči napredak u zelenoj i digitalnoj tranziciji i narušava sposobnost Slovačke da poboljša svoj gospodarski potencijal. Nedavno predložene izmjene okvira za javnu nabavu i novi propisi o strateškim ulaganjima mogli bi dodatno narušiti transparentnost i tržišno natjecanje u javnoj nabavi te oslabiti odgovarajuće zaštitne mjere, posebno za velika ulaganja.

(28) Relativno visok udio učenika u Slovačkoj nema minimalnu razinu osnovnih vještina u području matematike, čitanja i prirodoslovlja. Rezultati istraživanja Programa za međunarodnu procjenu učenika za 2022. u okviru Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj pokazali su da je Slovačka među zemljama s najlošijim rezultatima u osnovnim vještinama: više od 30 % učenika imalo je slabe rezultate u matematici i čitanju, dok se udio učenika s najboljim rezultatima smanjuje, što narušava dugoročni inovacijski potencijal i konkurentnost zemlje. Rezultati pokazuju i znatan jaz u postignućima učenika u nepovoljnom socioekonomskom položaju, uključujući one iz marginaliziranih romskih zajednica, od kojih 62,6 % nije steklo osnovne vještine u matematici. To je u skladu sa širim razlikama u slovačkom obrazovnom sustavu. Slovački plan za oporavak i otpornost sadržava brojne mjere u području obrazovanja, ali nije dovoljno fokusiran na povećanje udjela djece s osnovnim vještinama. Bilo bi korisno kad bi se u obrazovanju i osposobljavanju nastavnog osoblja stavio veći naglasak na podupiranje razvoja osnovnih vještina među učenicima. Povrh toga, nastavnička struka nije dovoljno privlačna da bi se riješio problem nedostatka kvalificiranog osoblja, a mogla bi se poboljšati i kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja nastavnika te osigurati veća raspoloživost asistenata u nastavi i mogućnosti uzajamnog učenja i mentorstva. Osim toga, povećanjem broja dostupnih mjesta u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje i poticanjem roditelja na njihovo korištenje mogao bi se znatno povećati upis djece u rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Slovačkim planom za oporavak i otpornost podupire se povećanje stope upisa djece starije od tri godine, ali, prema podacima Eurostata ([21]), u 2023. samo je 1 % djece mlađe od tri godine sudjelovalo u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, što je najniža stopa upisa u EU-u. Povećanje sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju pomaže u boljoj pripremi djece za stjecanje vještina kasnije u životu, smanjuje rano napuštanje školovanja i potiče sudjelovanje roditelja, posebno žena, na tržištu rada.

([21]) Istraživanje EU-a o dohotku i životnim uvjetima (SILC).

(29) Predviđa se da će se neto uklanjanje ugljika u sektoru korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva znatno smanjiti, što upućuje na to da Slovačka neće ostvariti svoj cilj od - 6 821 kt ekvivalenta CO_2 do 2030. iz Uredbe (EU) 2018/841 Europskog parlamenta i Vijeća ([22]). To je usko povezano s nedostatnom procjenom rizika od klimatskih promjena u Slovačkoj i problemom da se informacije o klimatskim rizicima pretoče u praktična rješenja. Da bi se taj trend u predstojećim godinama preokrenuo, bit će važno intenzivnije se posvetiti mjerama za prilagodbu klimatskim promjenama, što uključuje prirodna rješenja, i integrirati ih u relevantne nacionalne politike kako bi se dovršilo određivanje zona zaštićenih prirodnih područja i promicalo održivo iskorištavanje prirodnih resursa. Osim toga, potrebne su dodatne mjere politike kako bi se potaknuo prelazak na kružno gospodarstvo. Postoji rizik da Slovačka neće ostvariti svoj cilj za 2025. za kruti komunalni otpad (55 %), za kojim je 2020. zaostajala 19,2 postotna boda, i svoj cilj za 2025. za ambalažni otpad (65 %), za kojim je 2020. zaostajala 5,3 postotna boda ([23]). Slovačka bi mogla bolje gospodariti otpadnim resursima kako bi ograničila odlaganje otpada na odlagališta i povećala ponovnu uporabu komunalnog i ambalažnog otpada te upotrebu kružnih materijala u industriji i građevinarstvu.

(30) Imajući u vidu blisku međusobnu povezanost gospodarstava država članica europodručja i njihov zajednički doprinos funkcioniranju ekonomske i monetarne unije, Vijeće je u 2024. državama članicama europodručja preporučilo da poduzmu djelovanja, među ostalim u okviru svojih planova za oporavak i otpornost, u cilju provedbe Preporuke o europodručju za 2024. Kada je riječ o Slovačkoj, preporukama br. 1., 2. i 3. doprinosi se provedbi prve, druge, treće, četvrte i pete preporuke iz Preporuke o europodručju za 2024.

(31) Uzimajući u obzir detaljno preispitivanje koje je provela Komisija i zaključke o postojanju neravnoteža, preporuke na temelju članka 6. Uredbe (EU) br. 1176/2011 navedene su u preporukama br. 1. i 3. Politikama iz preporuke br. 1. doprinosi se odgovaranju na slabosti koje se odnose na tržište stambenih nekretnina, dug kućanstava i vanjski položaj. Politikama iz preporuke br. 3. doprinosi se odgovaranju na slabosti koje se odnose na troškovnu konkurentnost. Preporukama br. 1. i 3. doprinosi se odgovaranju na neravnoteže i provedbi preporuka iz Preporuke o europodručju za 2024., u skladu s uvodnom izjavom 30.,

PREPORUČUJE da Slovačka u 2024. i 2025. poduzme djelovanja kojima je cilj:

1. Pravodobno dostaviti srednjoročni fiskalno-strukturni plan. U skladu sa zahtjevima iz reformiranog Pakta o stabilnosti i rastu, u 2025. ograničiti rast neto rashoda ([24]) na stopu koja je među ostalim u skladu sa smanjenjem deficita opće države prema referentnoj vrijednosti od 3 % BDP-a utvrđenoj Ugovorom i zadržavanjem duga opće države na razboritoj razini u srednjoročnom razdoblju. Osigurati učinkovitiju strukturu poreza, među ostalim smanjenjem destimulirajućih mjera na tržištu rada i većom primjenom poreza za zaštitu okoliša i periodičnog oporezivanja imovine. Smanjiti skupe mjere potrošnje, među ostalim provedbom revizija potrošnje. Nastaviti povećavati poreznu disciplinu, među ostalim daljnjom digitalizacijom porezne uprave. Smanjiti rizike povezane s dugom kućanstava podupiranjem ponude stambenih nekretnina i širenja tržišta najma nekretnina.

2. Osigurati učinkovito upravljanje, ojačati administrativni kapacitet za upravljanje sredstvima iz fondova Unije, ubrzati ulaganja i održati dinamiku u provedbi reformi. Odgovoriti na relevantne izazove kako bi se omogućila kontinuirana, brza i djelotvorna provedba plana za oporavak i otpornost, uključujući poglavlje o planu REPowerEU, osiguravanjem završetka reformi i ulaganja do kolovoza 2026. Ubrzati provedbu programâ kohezijske politike. U kontekstu preispitivanja tih programa sredinom programskog razdoblja zadržati usmjerenost na dogovorene prioritete, poduzeti mjere kako bi se bolje zadovoljile potrebe za ulaganjima u pogledu održivog iskorištavanja prirodnih resursa te razmotriti mogućnosti koje inicijativa Platforma za strateške tehnologije za Europu pruža za povećanje konkurentnosti.

([22]) Uredba (EU) 2018/841 Europskog parlamenta i Vijeća od 30. svibnja 2018. o uključivanju emisija i uklanjanja stakleničkih plinova iz korištenja zemljišta, prenamjene zemljišta i šumarstva u okvir za klimatsku i energetsku politiku do 2030. te o izmjeni Uredbe (EU) br. 525/2013 i Odluke br. 529/2013/EU (SL L 156, 19.6.2018., str. 1., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/841/oj).

([23]) Europska agencija za okoliš i Europski tematski centar za kružno gospodarstvo i upotrebu resursa (2022.). *Early Warning Assessment Related to the 2025 Targets for Municipal and Packaging Waste* (Procjena ranog upozoravanja povezana s ciljevima za komunalni i ambalažni otpad za 2025.) (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

([24]) U skladu s člankom 2. točkom 2. Uredbe (EU) 2024/1263 „neto rashodi" znači državni rashodi bez rashoda za kamate, diskrecijskih mjera na strani prihoda, rashoda za programe Unije koji su u cijelosti pokriveni prihodima iz fondova Unije, nacionalnih rashoda za sufinanciranje programa koji se financiraju sredstvima Unije, cikličkih elemenata rashoda za naknade za nezaposlenost te jednokratnih i drugih privremenih mjera.

3. Povećati učinkovitost, neovisnost i integritet pravosudnog i sustava i sustava za suzbijanje korupcije, među ostalim osiguravanjem odgovarajućih zaštitnih mjera za učinkovitu istragu i kazneni progon slučajeva korupcije na visokoj razini. Poboljšati konkurentnost i produktivnost, među ostalim osiguravanjem transparentnosti i tržišnog natjecanja u postupcima javne nabave, kako bi se promicalo dobro upravljanje i poboljšala učinkovitost javne potrošnje. Pojačati poučavanje osnovnih vještina, među ostalim za djecu u nepovoljnom položaju, kao što su djeca iz marginaliziranih romskih zajednica, te povećati dostupnost i korištenje cjenovno pristupačnog i visokokvalitetnog ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja za djecu mlađu od tri godine. Poboljšati gospodarenje otpadnim resursima, ponovnu uporabu komunalnog i ambalažnog otpada i očuvanje prirodnih resursa promicanjem prirodnih rješenja i dovršenjem određivanja zona zaštićenih prirodnih područja.

Sastavljeno u Luxembourgu 21. listopada 2024.

Za Vijeće

Predsjednik

NAGY I.